

Anonymizovaná verze

Překlad

C-530/19 – 1

Věc C-530/19

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

11. července 2019

Předkládající soud:

Oberster Gerichtshof (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

17. června 2019

Žalovaná, odpůrkyně v odvolacím řízení a navrhovatelka v řízení o opravném prostředku „*Rekurs*“:

NM jakožto insolvenční správkyň v insolvenčním řízení ohledně majetku společnosti NIKI Luftfahrt GmbH

Žalobkyně, odvolatelka a odpůrkyně v řízení o opravném prostředku „*Rekurs*“:

ON

Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) jakožto soud příslušný pro rozhodování o opravných prostředcích „*Rekurs*“ [*omissis*] vydal ve věci strany žalující ON, Guttaring, [*omissis*] proti straně žalované NM, advokátce, Vídeň [*omissis*], jakožto insolvenční správkyň v insolvenčním řízení ohledně majetku společnosti NIKI Luftfahrt GmbH, jejímž předmětem je přiznání insolvenčních pohledávek [*omissis*], zaplacení 18 916,51 eura s příslušenstvím a určení [*omissis*], v řízení o [*omissis*] opravném prostředku „*Rekurs*“ podaném stranou žalovanou proti usnesení Oberlandesgericht Wien (Vrchní zemský soud ve Vídni, Rakousko) jakožto odvolacího soudu ze dne 14. února 2019, [*omissis*] kterým byl na základě odvolání strany žalující zrušen rozsudek Landesgericht Korneuburg (Zemský soud v Korneuburgu, Rakousko) ze dne 21. listopadu 2018 [*omissis*] a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a novému rozhodnutí, při neveřejném zasedání toto

usnesení:

I Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU předkládají následující předběžné otázky:

1. Odpovídá letecký dopravce, který podle čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004 (nařízení o právech cestujících v letecké dopravě) musí poskytnout pomoc podle čl. 9 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení, na základě tohoto nařízení za škody vzniklé v důsledku zranění cestujícího, které utrpěl kvůli nedbalosti zaměstnanců hotelu, poskytnutého leteckým dopravcem?

2. V případě záporné odpovědi na první otázku:

Omezuje se povinnost leteckého dopravce podle čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004 na zprostředkování hotelu cestujícímu a úhradu nákladů za ubytování, nebo je letecký dopravce povinen poskytnout ubytování jako takové?

II. Řízení se na základě § 90a odst. 1 GOG [Gerichtsorganisationsgesetz – zákon o organizaci soudnictví] přerušuje až do doručení rozhodnutí o předběžných otázkách.

Odůvodnění:

A. Skutkový stav:

Žalovaná advokátka je insolvenční správkyň jedného rakouského leteckého dopravce. Tento dopravce měl pro žalobkyni usazenou v Rakousku v rámci plnění smlouvy o souborných službách pro cesty provést let z Mallorky do Vídně. Kvůli zrušení tohoto letu došlo ke změně rezervace na večer následujícího dne. Z tohoto důvodu byl dopravce podle čl. 5 odst. 1 písm. b) ve spojení s čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004 (nařízení o právech cestujících v letecké dopravě) povinen nabídnout ubytování v hotelu. Tuto povinnost splnil ubytováním žalobkyně v jednom místním hotelu.

Žalobkyně je upoutána na invalidní vozík. Následujícího dne byla na procházce s manželem, který ji tlačil v invalidním vozíku. Při návratu k hotelu invalidní vozík předními kolečky uvázl ve výmolu v asfaltovém povrchu cesty. Žalobkyně z vozíku vypadla směrem vpřed a těžce se zranila.

B. Argumenty a návrhová žádání účastníků řízení

Žalobkyně se domáhá náhrady škody. Jednak požaduje uznání své pohledávky na náhradu, kterou přihlásila v insolvenčním řízení, ale kterou žalovaná insolvenční správkyň v tomto řízení popřela, za insolvenční pohledávku, jednak se domáhá, aby byla insolvenční správkyň uložena povinnost k zaplacení s tím, že jinak dojde k nucenému uspokojení z nároku na poskytnutí pojistného plnění z pojištění odpovědnosti leteckého dopravce. Tvrdí, že se předmětná nehoda udála v areálu

hotelu a že se zaměstnanci provozovatele hotelu dopustili nedbalosti, protože ani neodstranili, ani jinak nezabezpečili daný výmol v cestě.

Žalovaná namítá, že ani z nařízení (ES) č. 261/2004, ani z vnitrostátních právních předpisů nevyplývá odpovědnost leteckého dopravce za nedbalost zaměstnanců provozovatele hotelu. Nařízení naopak takové odpovědnosti brání, protože se povinnosti leteckého dopravce omezují na nabídnutí ubytování. Odpovědnost založená na vnitrostátních právních předpisech by na odpovědnost leteckého dopravce kladla přemrštěné požadavky. Zaměstnanci hotelu se nedbalosti ostatně nedopustili; žalobkyně musí prokázat, že se daný výmol nacházel v areálu hotelu a že nebyl zabezpečen.

C. Dosavadní průběh řízení

Soud prvního stupně žalobu zamítl. Z nařízení (ES) č. 261/2004 žalobkyně nemůže odvozovat žádné nároky, jelikož letecký dopravce byl pouze povinen poskytnout ubytování; odpovědnost za následné škody založené na údajné nedbalosti zaměstnanců hotelu z něj nevyplývá. Základ nároku neposkytuje ani vnitrostátní právo, protože mezi žalobkyní a leteckým dopravcem neexistoval smluvní vztah a v mimosmluvní oblasti se za pomocníky odpovídá pouze v omezené míře; v tomto ohledu žalobkyně nepředložila žádný relevantní argument. Na základě tohoto právního názoru soud prvního stupně neučinil žádná zjištění týkající se otázky, zda se dotčená nehoda vůbec udála v areálu hotelu a zda se zaměstnanci hotelu dopustili nedbalosti.

Odvolací soud tento rozsudek zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně, aby poté, co doplní dokazování, rozhodl znovu.

Provozující letecký dopravce byl v daném případě povinen k plnění podle čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004. Pokud by tuto povinnost nesplnil, musel by za to žalobkyni v mezích toho, co je vhodné a přiměřené, poskytnout náhradu za výdaje, které v důsledku toho vznikly. Tento nárok jakožto následek nesplnění [povinnosti] vyplývá z vnitrostátního práva, které se podle článku 12 nařízení (ES) č. 261/2004 použije vedle tohoto nařízení. Totéž musí platit pro případ vadného plnění ze strany provozovatele hotelu (resp. jeho zaměstnanců) pověřeného leteckým dopravcem, o který se podle tvrzení žalobkyně jedná v projednávané věci. I takovéto vadné plnění podle vnitrostátního práva zakládá nárok, přičemž podle rakouského práva letecký dopravce odpovídá za nedbalost zaměstnanců hotelu. Vzhledem k tomu, že soud prvního stupně na základě svého odlišného právního názoru neučinil žádná zjištění týkající se bližších okolností nehody, je třeba napadený rozsudek zrušit a uložit soudu prvního stupně, aby doplnil dokazování.

Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) musí rozhodnout o opravném prostředku „Rekurs“ podaném žalovanou, kterým se žalovaná domáhá potvrzení zamítavého rozsudku soudu prvního stupně. Letecký dopravce své povinnosti podle článku 9 nařízení (ES) č. 261/2004 splnil bezplatným poskytnutím ubytování. Použití

vnitrostátního práva založené na článku 12 nařízení (ES) č. 261/2004 nesmí vést k tomu, že leteckému dopravci budou ve výsledku uloženy dalekosáhlé povinnosti. Z pojetí odvolacího soudu takové povinnosti ale plynou, protože aby se vyhnul odpovědnosti, musel by letecký dopravce kontrolovat hotelová zařízení, která nabízí. Mimoto jsou z podrobně popsanych důvodů nesprávné rovněž úvahy odvolacího soudu týkající se rakouského práva.

D. Právní základy

1. Povinnost leteckého dopravce poskytnout pomoc vyplývá z následujících ustanovení *nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91*:

Článek 5: Zrušení

1. V případě zrušení letu: [...]

b) je dotčeným cestujícím nabídnuta provozujícím leteckým dopravcem [omissis] v případě přesměrování, jestliže očekávatelný čas nového odletu je alespoň následující den po plánovaném odletu zrušeného letu, pomoc stanovená v čl. 9 odst. 1 písm. b) a c)[...].

Článek 9 Právo na poskytnutí péče

1. Odkazuje-li se na tento článek, jsou cestujícím zdarma nabídnuty:

a) [omissis]

b) ubytování v hotelu, pokud

– se pobyt na jednu noc nebo více nocí stane nezbytným, nebo

– se nezbytným stane pobyt delší než zamýšlený cestujícím;

[omissis]

2. Článek 12 odst. 1 nařízení (ES) č. 261/2014 stanoví následující:

Článek 12: Další náhrady

1. Toto nařízení se použije, aniž jsou dotčena práva cestujících požadovat další náhrady. Náhrady poskytnuté podle tohoto nařízení mohou být od dalších náhrad odečteny.

3. Ustanovení § 1313a rakouského Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Všeobecný zákoník občanský, dále jen „ABGB“) zní následovně:

Kdo je povinen plnit jinému, odpovídá mu za zavinění svého zákonného zástupce, jakož i osob, jichž ke splnění použije, jako za zavinění vlastní.

E. Odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách

1. K první otázce

1.1. Ze znění nařízení (ES) č. 261/2004 především vyplývá pouze povinnost leteckého dopravce nabídnout v případě uvedeném v čl. 5 odst. 1 písm. b) druhé alinee ubytování v hotelu, a to zdarma. Soudní dvůr ovšem konstatoval, že z nesplnění této povinnosti vyplývá nárok cestujícího na náhradu škody, který nelze kvalifikovat jako „náhradu“ ve smyslu článku 12 nařízení (ES) č. 261/2004 (rozsudek Soudního dvora ve věci C-83/10, *Sousa Rodriguez*, body 43 a 44). Náhrada však nemůže překročit míru, která se s ohledem na okolnosti každého konkrétního případu jeví jako nezbytná, vhodná a přiměřená k nahrazení selhání leteckého dopravce při poskytnutí péče (rozsudek Soudního dvora ve věci C-12/11, *McDonagh*, bod 51).

1.2. Podle názoru předkládajícího senátu z úvah Soudního dvora jednoznačně vyplývá, že se při tom jedná o nárok založený přímo na nařízení. Použití základů nároků upravených vnitrostátním právem tedy není nezbytné [což je také názor, který zcela převažuje v novější německé odborné literatuře (*omissis*) (*omissis*)].

1.3. Pokud nesplnění povinnosti poskytnout péči vede přímo na základě nařízení k nároku cestujícího na náhradu, není vyloučeno stejné posuzování případů vadného plnění. Lze tedy mít za to, že letecký dopravce, který musí nabídnout ubytování v hotelu, musí přímo na základě nařízení odpovídat za vadné plnění poskytnuté hotelem, který tím pověřil.

1.4. Proti tomuto názoru ovšem hovoří, že náhradu za nesplnění (viz výše oddíl 1.1.) je třeba považovat za ekvivalent plnění, které nebylo poskytnuto. Nabízí se tak (sekundární) nárok, založený přímo na nařízení, a sice též proto, že jinak by nesplnění primárního nároku z hlediska unijního práva zůstalo bez sankce. Naproti tomu v případě vadného plnění se jedná o náhradu škod, které překračují rámec výdajů na ubytování, a tudíž podle systematiky nařízení spadají pod jeho článek 12. Příslušné nároky by tak – ledaže by byla použitelná nějaká mezinárodní úmluva – bylo nutno posoudit podle rozhodného vnitrostátního práva.

1.5. Není však vyloučeno, že Soudní dvůr Evropské unie – například s cílem vytvořit jednotné rámcové podmínky pro všechny letecké dopravce působící v Unii [bod 4 odůvodnění nařízení (ES) č. 261/2004] – postaví vadné plnění naroveň nesplnění a i v tomto případě přímo na základě nařízení dovodí nárok na náhradu. K objasnění této otázky slouží první bod žádosti o rozhodnutí o předběžných otázkách.

2. Ke druhé otázce

2.1. Nevede-li (tvrzené) protiprávní jednání zaměstnanců hotelu ke vzniku nároku přímo na základě nařízení, je třeba posoudit, zda existuje nárok na náhradu ve smyslu článku 12 nařízení (ES) č. 261/2004. Zda tomu tak je, musí být posouzeno podle případně použitelných mezinárodních úmluv, jinak podle rozhodného vnitrostátního práva.

2.2. V daném případě je nesporné, že se škoda udála mimo období, za které letecký dopravce nese odpovědnost podle čl. 17 odst. 1 Montrealské úmluvy, takže nárok na náhradu každopádně nelze založit na tomto ustanovení. Nejedná se ani o škodu způsobenou zpožděním ve smyslu článku 19 této úmluvy, protože žalobkyně vůči leteckému dopravci nevznáší nároky na základě zpoždění letu, nýbrž na základě vadného poskytnutí pomoci podle nařízení (ES) č. 261/2004. Tato pomoc nespadá do působnosti této úmluvy [rozsudek Soudního dvora ve věci C-344/04, *IATA*, bod 44 a násl., který se týká pomoci podle článku 6 nařízení (ES) č. 261/2004]. Totéž musí platit pro nároky založené na neposkytnutí nebo vadného poskytnutí takové pomoci.

2.3. V případě záporné odpovědi na první otázku by tedy mohl nárok žalobkyně vyplývat pouze z rozhodného vnitrostátního práva. Vzhledem k tomu, že se kvůli skutečnosti, že škoda nastala ve Španělsku, jedná o skutkový stav s cizím prvkem, je třeba toto právo zjistit podle pravidel mezinárodního práva soukromého. V daném případě při tom není nutno zabývat se otázkou, zda je nutno nárok žalobkyně kvalifikovat jako smluvní, nebo mimosmluvní. Všechny kolizní normy přicházející v úvahu totiž odkazují na rakouské právo: Při smluvní kvalifikaci (pro nároky plynoucí přímo z nařízení, viz rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech C-274/16, C-447/16 a C-448/16, *flightright GmbH a další*) by jeho použití vyplývalo z čl. 5 odst. 2 nařízení Řím I (obvyklé místo bydliště žalobkyně a místo určení přepravy v Rakousku), při mimosmluvní kvalifikaci z čl. 4 odst. 2 ve spojení s čl. 23 odst. 1 nařízení Řím II (obvyklé bydliště žalobkyně a leteckého dopravce v Rakousku). Navíc lze z okolností, že oba účastníci předložili argumentaci týkající se ustanovení rakouského práva, vyvodit konkludentní volbu tohoto práva podle čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 5 odst. 2 nařízení Řím I nebo podle čl. 14 odst. 2 nařízení Řím II [*omissis*].

2.4. Podle rakouského práva je odpovědnost leteckého dopravce podmíněna tím, že mu lze přičíst nedbalost zaměstnanců hotelu. Možným základem výše uvedeného je § 1313a ABGB, podle něhož ten, kdo je povinen plnit jinému, odpovídá za zavinění osob, jichž ke splnění použije. Je pravda, že toto ustanovení se v první řadě vztahuje na porušení smluvních povinností; podle ustálené judikatury se ale použije rovněž tehdy, pokud jsou porušeny povinnosti, které, aniž existuje smlouva, vyplývají ze zvláštního vztahu vzniklého na základě právního předpisu [*omissis*]. V projednávané věci se o takový zvláštní vztah jedná z důvodu povinnosti poskytnout pomoc podle čl. 5 odst. 1 písm. b) ve spojení s čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004.

2.5. Jednání jiné osoby se ovšem dlužníkovi přičítá pouze tehdy, pokud tato osoba jedná v rámci plnění povinností dlužníka [*omissis*]. Rozhodující tedy je, k čemu byl letecký dopravce v daném případě povinen. Vzhledem k tomu, že tato povinnost vyplývá z čl. 5 odst. 1 písm. b) ve spojení s čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004, jedná se při tom o otázku unijního práva. Podle názoru předkládajícího senátu přicházejí v úvahu dva výklady:

a) Na jednu stranu by letecký dopravce mohl být povinen pouze zajistit přenocování, tedy zprostředkovat hotel a uhradit náklady. Smluvním partnerem provozovatele hotelu by se v tomto případě stal sám cestující, případně při uzavření smlouvy zastoupený leteckým dopravcem. V tomto případě by letecký dopravce odpovídal pouze za zavinění při výběru hotelu; škody vzniklé kvůli nedbalosti zaměstnanců hotelu by cestující naproti tomu musel uplatňovat vůči provozovateli hotelu. V daném případě nelze zavinění při výběru – ani s přihlédnutím k čl. 9 odst. 3 nařízení (ES) č. 261/2014 (zohlednění potřeb osob s omezenou pohyblivostí) – konstatovat. Žalobu by tedy bylo nutno zamítnout.

b) Na druhou stranu lze zastávat názor, že letecký dopravce je povinen poskytnout ubytování jako takové. Toto ubytování by se případně mohlo uskutečnit v hotelu samotného dopravce, jinak tak, že letecký dopravce za tímto účelem uzavře smlouvy s jinými provozovateli hotelů. V tomto případě letecký dopravce ke splnění vlastních povinností použil provozovatele hotelu. To by podle rakouského práva vedlo k odpovědnosti za nedbalost zaměstnanců hotelu, přičemž by letecký dopravce v případě objektivní vady na straně hotelu musel prokázat absenci zavinění [*omissis*]. I samostatný podnik a jeho zaměstnanci totiž podle ustálené judikatury mohou být osobami, jež někdo použije ke splnění svých vlastních povinností a za jejichž zavinění tedy musí nést odpovědnost [*omissis*]. Odpovědnost by nebyla vyloučena ani tím, že letecký dopravce nemohl zaměstnancům hotelu udělit podrobné pokyny nebo dohlížet na jejich chování [*omissis*].

2.6. Podle názoru Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) ale v úvahu přichází rovněž výklad, že letecký dopravce je povinen poskytnout ubytování jako takové.

Je pravda, že znění čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004 vyžaduje pouze „nabídnutí“ ubytování v hotelu, což by mohlo nasvědčovat pouhé povinnosti zprostředkovat hotel a uhradit náklady. Podle bodu 1 svého odůvodnění ovšem nařízení sleduje cíl zajištění vysoké úrovně ochrany cestujících. Taková úroveň ochrany by však nebyla zaručena, pokud by letecký dopravce skutečně měl pouze tyto omezené povinnosti. V tomto případě by se totiž smluvním partnerem provozovatele hotelu stal cestující a musel by nároky na náhradu škody vzniklé v důsledku vadného plnění uplatňovat vůči tomuto provozovateli. Za tímto účelem by mu byl soud v místě jeho obvyklého bydliště k dispozici pouze tehdy, pokud by byly splněny podmínky uvedené v článku 17 nařízení Brusel Ia (zaměření činnosti provozovatele hotelu na stát spotřebitele); jinak by cestující musel podle článku 4 nařízení Brusel Ia podat žalobu ve státě provozovatele hotelu. Naproti tomu pro žaloby proti provozujícím leteckým dopravcům je zpravidla k dispozici

soud v místě příletu (rozsudek Soudního dvora ve věci C-204/08, *Rehder*, naposledy rozsudek ve spojených věcech C-274/16, C-447/16 a C-448/16, *flightright GmbH a další*), což by značně usnadnilo vymáhání příslušných nároků. Naproti tomu povinnost k náhradě škody by leteckého dopravce nezatížila nepřiměřeně, protože by škodu v případě odpovědnosti v konečném důsledku beztak nemusel nést on, nýbrž by v souladu se svou smlouvou s provozovatelem hotelu mohl uplatnit postih. Vzhledem k tomu, že cestující musel v hotelu poskytnutém leteckým dopravcem přenocovat pouze kvůli (v každém případě objektivní) vadě na straně leteckého dopravce, zdá se vhodné uložit riziko podání žaloby v zahraničí a vymahatelnosti regresní pohledávky dopravci, a nikoli cestujícímu.

2.7. Odpovědnost podle rakouského práva tedy závisí na unijněprávní předběžné otázce, jak daleko sahají povinnosti leteckého dopravce podle čl. 5 odst. 1 písm. b) ve spojení s čl. 9 odst. 1 písm. b) nařízení (ES) č. 261/2004. Tento aspekt má být objasněn za pomoci druhé otázky.

C. Procesní záležitosti

1. Ani ohledně první, ani ohledně druhé otázky není k dispozici *acte clair* nebo judikatura Soudního dvora Evropské unie. Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) je tedy jakožto soud posledního stupně povinen předložit žádost o rozhodnutí o předběžných otázkách.
2. Řízení o opravném prostředku „*Rekurs*“ podaném žalobkyní se přerušuje až do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie.

[*omissis*]